



ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht



Private Military Companies en het Post-Wagner tijdperk
Defensie huurt vrachtvliegtuigen voor extra capaciteit
De namen van Britse tanks

In memoriam Peter Striek

Op 7 januari 2024 is, na een kortstondig ziekbed, overleden de voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger', luitenant-generaal b.d. der Artillerie

Petrus Jacobus Engelbertus Joseph (Peter) Striek.

Peter Striek heeft in zijn tijd als actief dienend militair onder meer de functies vervuld van Contingentscommandant van de Nederlandse militairen in voormalig Joegoslavië, Commandant van 13 Gemechaniseerde Brigade, Commandant van 1 Divisie '7 December', plaatsvervangend Bevelhebber der Landstrijdkrachten en Hoofd van de Nederlandse Permanente Militaire Vertegenwoordiging bij de NAVO en EU.

Na zijn functioneel leeftijdsontslag in 2004 wilde Peter Striek de krijgsmacht blijven steunen. Dit was voor hem een belangrijke reden om in 2006 de functie van voorzitter van de KNV 'Ons Leger' te aanvaarden. Het motto van de vereniging is immers "Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht".

Peter Striek is tot aan zijn overlijden meer dan zeventien jaar lang voorzitter geweest van de KNV 'Ons Leger'. Gedurende die periode heeft hij zich met hart en ziel ingezet voor de belangrijkste doelstelling van de vereniging: het vergroten van het draagvlak binnen de Nederlandse samenleving voor een op haar taak berekende en kwalitatief hoogwaardige krijgsmacht.

Peter Striek stond aanvankelijk aan het roer in moeilijke tijden, met tanende aandacht voor de krijgsmacht. Hij was er echter vast van overtuigd dat een vereniging als 'Ons Leger' in de 21ste eeuw meer bestaansrecht heeft dan ooit. Hij nam op bezielende wijze het initiatief om dit bestaansrecht en dat van de krijgsmacht aan te tonen, vanuit de onafhankelijke positie die hij als voorzitter van de KNV 'Ons Leger' had. Hij zag het als taak de politiek en de maatschappij vanuit zijn visie te informeren, niet alleen over vakinhoudelijke militaire aspecten, maar ook over de geopolitieke ontwikkelingen die invloed hebben op onze samenleving en met name op vrede en veiligheid.

Voor deze verdiensten werd Peter Striek in het voorjaar van 2023 benoemd tot erelid van de KNV 'Ons Leger'.

Wij zullen Peter Striek met dankbaarheid en respect blijven gedenken. Daarom sluiten we af met de door militairen gebruikte woorden **"Lest we Forget!"**
Wij vergeten elkaar niet!

Hoofdbestuur Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'
Redactie Armex



Brigade-generaal Peter Striek in 1996 als Contingentscommandant van de Nederlandse troepen in voormalig Joegoslavië. Foto: NIMH



Peter Striek werd in het voorjaar van 2023 benoemd tot erelid van de KNVOL. Foto: KNVOL

De tank is terug ... behalve in Nederland



Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Aan het einde van de Koude Oorlog hadden de Europese landen duizenden tanks in de bewapening, alleen ons land al meer dan negenhonderd. In de jaren daarna werden deze aantallen snel minder. Een grootschalige oorlog op Europees grondgebied was onwaarschijnlijk en als er al tanks nodig waren bij vredesoperaties, betrof het kleine aantallen. Dus stootten de Europese landen, met name de West-Europese, hun tanks in grote aantallen af. Dit leidde ertoe dat rond 2020 Duitsland nog over minder dan driehonderd Leopards beschikte en het Verenigd Koninkrijk (VK) over 227 operationele Challengers. Ons land heeft alle tanks na 2010 de deur uitgedaan en leaset nu achttien Duitse tanks.

De grootschalige oorlog die begin 2022 in Oekraïne met de Russische invasie aanving, heeft tot gevolg gehad dat veel Europese landen hun mening over het nut van de tank herzag. Tanks bleken tijdens de gevechten essentieel te zijn. Oekraïne had zelf ruim meer dan duizend tanks in de bewapening, maar dat bleek niet voldoende. Sinds februari 2022 hebben de Westerse landen nog eens enkelen honderden tanks aan Oekraïne geleverd.

De oorlog bleek ook een reden om de modernisering en vergroting van het bestand aan tanks, die op kleine schaal al voor 2022 waren begonnen, versneld voort te zetten. Voornamelijk omdat de Russische dreiging volgens diverse experts zich binnen enkele jaren na een bestand in Oekraïne tegen andere Europese landen kan richten; dit gekoppeld aan de mogelijkheid dat Donald Trump herkozen kan worden.

Een aantal voorbeelden van de ontwikkelingen. Duitsland heeft achttien stuks van de modernste versie van de Leopard 2 (Leopard 2A8) besteld met een optie voor nog meer dan honderd stuks, Frankrijk heeft de eerste gemoderniseerde Leclerc tanks ontvangen en het VK gaat 148 Challenger 2 tanks moderniseren en opwaarderen tot Challenger 3. Bovenaan dit lijstje staat Polen dat naast 119 Leopard 2 tanks, die in 2023 zijn geleverd, 366 Abrams tanks heeft besteld en tot duizend Koreaanse Black Panther tanks.

En Nederland?

De NAVO geeft al vele jaren aan dat Nederland tekort schiet in de slagkracht op het land. Eind 2022 werd dit als volgt verwoord: *"The most serious of these [shortfalls] is the lack of any Dutch-owned tanks"*. En hoewel de minister van Defensie erkent dat hier iets aan gedaan moet worden, is in de Defensienota niet voor tanks gekozen. Toch zien velen ook in ons land de noodzaak van de aanschaf van eigen tanks. Dit blijkt onder meer uit de op 6 juli vorig jaar door vijf partijen ingediende Kamermotie waarin de oprichting van een Nederlands tankbataljon wordt bepleit en uit Kamervragen die begin dit jaar door BBB, CDA en SGP over dit onderwerp werden ingediend.

Het antwoord van de minister op deze vragen is teleurstellend. Ze stelt dat er nu onvoldoende financiën zijn om een tankbataljon op te richten en zegt drie keer dat een beslissing aan een volgend kabinet is. Alsof de Russen willen wachten op de Nederlandse politiek en er na ellenlang formeren een missionair kabinet zit. Ze verwijst in haar antwoord ook naar het Frans-Duitse project Main Ground Combat System. Dit project moet in 2040 de eerste gevechtssystemen van de volgende generatie leveren, als het project niet vertraagd wordt tenminste. Het is echter eigenaardig dat Nederland hierop wacht, want zowel in Duitsland als Frankrijk zijn inmiddels projecten gestart om hun huidige bestand aan tanks te moderniseren en – in het geval van Duitsland – uit te breiden. De Russische dreiging kan immers ruim voor 2040 concreet worden. De minister stelt in haar antwoord op de Kamervragen ook dat zij heeft gehandeld op basis van het "nationale militaire advies". En mogelijk is dit de belangrijkste reden dat ons land voor de zoveelste keer een eigen koers vaart en niet handelt in overeenstemming met onze bondgenoten. Ik verwijs naar een interview van de hoogste militair adviseur van de minister, de CDS, op 22 januari jl. in Nieuwsuur. Daarin stelt hij: "Een goedkope drone schakelt zomaar een tank uit." Een verhaal dat enkele dagen daarna door luitenant-generaal b.d. Mart de Kruijff direct naar het land der fabelen is verwezen. Ook zegt de CDS dat tanks in de oorlog in Oekraïne nog niet overbodig zijn. Hij laat hier een 'maar' op volgen. Hij zit dus blijkbaar op de lijn dat Nederland de komende jaren geen eigen tanks nodig heeft. Laten we hopen dat hij zijn vergissing inziet en zijn mening op korte termijn herziet.

Verder in dit nummer

Op de bladzijden 4 – 7 bespreken Rick Meessen en Luc Parree de gevolgen van het optreden van de Russische Wagner Groep onder de titel **Private Military Companies en het Post-Wagner tijdperk**. Volgens onze columnist László Marác is de rol van de EU veranderd. Op de bladzijden 8 en 9 gaat hij hier nader op in onder de titel **De Europese Unie: van economisch naar geopolitiek project**. Op de bladzijden 10 en 11 behandelt onze medewerker Gertjan van der Wal de behoeften van Defensie op het gebied van luchttransport in **Defensie huurt vrachtliegtuigen Salis voor extra capaciteit. Antonov An-124 vult gat**. Daarna gaat uw hoofdredacteur op de bladzijden 12 – 16 verder met zijn serie **Leopard, Abrams, Challenger. Westerse tanks: de geschiedenis van hun namen**. In het eerste deel van een tweeluik zijn deze keer de Britse tanks aan bod. Het **Defensienieuws** treft u daarna aan op bladzijde 17. Op de bladzijden 18 en 19 ten slotte vindt u de bijdrage van onze andere columnist, Kees Homan. Hij richt zijn blik op de relatie tussen Rusland en een aantal Afrikaanse landen in **Russische opmars in Afrika gaat voort**.

Foto voorpagina: Replica van een Tank Mark IV uit de Eerste Wereldoorlog, "Spring Chicken" in Masterton, Nieuw Zeeland, april 2009.
Foto: Wikimedia Commons, Phillip Capper

Het colofon kunt u vinden op https://onsleger.nl/armex_ons_leger_magazine/

Private Military Companies en het Post-Wagner tijdperk

Rick Meessen en Luc Parree *)

Een jaar geleden berichtten de media bijna dagelijks over activiteiten van de Wagner Groep in Oekraïne. Tijdens de slag om de oost-Oekraïense stad Bachmoet leverde de paramilitaire groepering een cruciale bijdrage aan de Russische opmars, die Wagner-baas Jevgeni Prigozjin zich publiekelijk toe-eigende toen de stad op 20 mei 2023 definitief veroverd werd. Een maand later kwam er een abrupt einde aan de prominente politiek-militaire rol van Wagner na een mislukte opstand tegen het Kremlin. Lang oplopende spanningen tussen Prigozjin en het Russische Ministerie van Defensie mondde uit in Wagners bezetting van de Russische stad Rostov aan de Don en een 'mars van gerechtigheid' richting Moskou, duizend kilometer noordelijker. Op 23 augustus kwam Prigozjin tezamen met andere Wagner-kopstukken om het leven bij een vliegtuigongeluk, veroorzaakt door een 'onbekende explosie' aan boord. Betekent dit het einde van de Wagner Groep en daarmee ook de inzet van 'private military companies' (PMC's) voor Russische doeleinden?

De Wagner Groep: ontstaan, evolutie en internationale context

Normaliter wordt aangenomen dat Wagner PMC in 2014 is opgericht na de samenvoeging van andere, particuliere beveiligingsbedrijven. Dergelijke bedrijven maken vooral aanspraak op ervaren militairen en veiligheidsmedewerkers die ander, meestal lucratiever werk zoeken. Centrale figuren waren Dmitri Oetkin, een voormalig officier van de militaire inlichtingendienst (GROe) en Jevgeni Prigozjin, een Russische oligarch die als 'Poetins chef' fortuin maakte met cateringdiensten aan scholen, het leger, en diverse staatsinstellingen. De precieze betrokkenheid van Oetkin en Prigozjin, evenals de identiteit en rol van andere individuen, bleef lang onduidelijk – hoewel dat vaak precies een doel op zich is. Volgens recente sanctielijsten van de EU en VS was Oetkin verantwoordelijk voor het coördineren van Wagner troepen 'op de grond' en stond Prigozjin (financieel) aan het roer van Wagner en gelieerde organisaties [1], [2]. Tevens werd Prigozjin het publieke gezicht van Wagner toen de PMC een belangrijke speler werd in Oekraïne en een groot aantal volgers verwierf op sociale media zoals Telegram.

De inzet en ontwikkeling van Wagner kan worden opgedeeld in vijf fasen, die veel verder reiken dan de welbekende en eerdergenoemde bijdrage aan de oorlog in Oekraïne sinds 2022. De eerste fase valt samen met de annexatie van de Krim in 2014. Daar sloot de Wagner Groep zich aan bij andere PMC's om te voorkomen dat Oekraïense troepen naar het schiereiland overstaken. Hoewel PMC's aanvankelijk een beperkte rol speelden, bekleedden ze - naarmate de campagne op de Krim zich uitbreidde - een centrale functie, voornamelijk om separatistische bewegingen in de Donbas-regio te ondersteunen.

Tijdens fase twee werd Wagner-personeel uitgezonden naar Syrië. De geografisch strategische ligging van Syrië in het Midden-Oosten en het feit dat het Assad-regime het Kremlin gunstig gestemd was motiveerde het Kremlin om de situatie in het land te stabiliseren. De directe betrokkenheid bij de Syrische burgeroorlog zorgde voor de grootste buitenlandse inzet van Russische eenheden sinds het einde van de Koude Oorlog – hoewel het hier om niet formeel erkende eenheden ging. Opnieuw was Wagner niet de enige betrokken PMC, aangezien "Syrië diende als een belangrijke proeftuin voor de toepassing van een hybride PMC-implementatiemodel, dat sindsdien naar andere slagvelden is geëxporteerd..." (geciteerd uit Jones et al., 32 [3]). Initieel werden Wagner-troepen ingezet voor 'traditionele' functies geassocieerd met PMC's, zoals de beveiliging van olievelden, infrastructuur en overheidsfunctionarissen. Naarmate het conflict vorderde, nam Wagner expliciete gevechtstaken op zich en raakte direct betrokken bij militaire operaties, een geheel nieuwe ontwikkeling voor PMC's wereldwijd. Een duidelijk voorbeeld van deze nieuwe rol is een aanval van Russisch-Syrische strijdkrachten op een Koerdisch-Amerikaanse basis in februari 2018, wat leidde tot tussen de honderd en tweehonderd dodelijke slachtoffers aan Russische zijde. Echter, hier werd ook een belangrijk voordeel van PMC-inzet



Bachmoet in mei 2023. De Wagner Groep leverde een cruciale bijdrage aan de Russische opmars in deze stad.

Foto: Wikimedia Commons, State Border Guard Service of Ukraine

De Wagner PMC is waarschijnlijk in 2014 opgericht na samenvoeging van andere, particuliere beveiligingsbedrijven



Centrale figuren binnen de Wagner Groep waren Dmitri Oetkin (rechts) en Jevgeni Prigozjin. Foto: Wikimedia Commons, Knightoftheswords281

*) Drs. W.R.M.J. Meessen is Principal Advisor Defence and Security bij TNO; L.A.J. Parree BA is Masterstudent aan de Rijksuniversiteit Groningen.

duidelijk: het vermijden van ongewenst, openlijk conflict met andere grootmachten. Terwijl het Kremlin zich direct van deze operatie distantieerde, reageerde namelijk ook de VS zonder repercussies op deze 'puur commerciële' operatie van Wagner.

Libië markeert de derde fase in de evolutie van de Wagner Groep. De inzet van PMC's in Libië vanaf 2017 is om twee redenen opmerkelijk. Allereerst betreft het hier de eerste inzet van Russische PMC's in een regio ver buiten de nabijgelegen grensgebieden. Daarnaast werd het duidelijk dat Wagner niet alleen een directe gevechtsrol bekleedde, maar ook subtieler en structureel de samenwerking met lokale overheden aanging. Initieel waren er veel overeenkomsten met de inzet in Syrië. Ook in Libië woedde een burgeroorlog, waarbij Wagner een voor Rusland relevante partij steunde. Echter, door de samenwerking met lokale overheden was Wagner in staat om ook na de Libische burgeroorlog economisch actief te blijven in het land en vanuit daar operaties in andere Afrikaanse landen te coördineren [4]. Als zodanig wordt door sommigen gesteld dat: "De rollen en missies van Russische PMC's zich ontwikkelden en uitbreidden gedurende de inzet in Libië om de bredere geopolitieke, diplomatieke, militaire, en economische doelen voor [een grotere regio] te dienen" (geciteerd uit Ibid, 42).

Eind 2017 markeert de vierde ontwikkelingsfase van Wagner. De zwakke overheid van de Centraal Afrikaanse Republiek, die sinds 2013 onder een wapenembargo valt vanwege langdurig binnenlands conflict en mensenrechtenschendingen, vroeg om internationale hulp in de strijd tegen rebellen-groepen. Het verzoek om assistentie en/of wapenleveranties moest worden goedgekeurd door het CAR-sanctiecomité van de VN-Veiligheidsraad. Als zodanig kon Rusland onderhandelen over een vrijstelling van het embargo om wapens te leveren aan het noodlijdende land [5]. Vanaf januari 2018 arriveerde Russisch materieel in de CAR, vergezeld door personeel dat aanvankelijk de leveringen zou verwerken, beveiligen en, volgens officiële verklaringen van het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken, de lokale bevolking zou trainen [6]. Vermoedelijk ging het hier direct om Wagner-personeel. Hoewel dat niet onafhankelijk geverifieerd kan worden, is het duidelijk dat Wagner na de Russische intrede de eigen positie tot ongeëvenaarde proporties kon uitbreiden. De overheid raakte volledig afhankelijk van Wagner, omdat het zelf niet in staat was rebellengroepen af te weren. Wagner slaagde er wel in om de rebellen effectief neer te slaan, maar isoleerde het land tegelijkertijd verder van de internationale gemeenschap door disproportioneel geweld tegen de bevolking. Met de CAR in isolement kreeg Wagner de ruimte om zich ontwikkelen tot meer dan alleen een militaire actor. Onder leiding van Prigozjin werden er verschillende economische takken opgetuigd. Op grootschalig niveau kregen Russische mijnbouwbedrijven en houtbewerkingsbedrijven (exclusieve) toegang tot edelmetalen en (tropen)hout, in ruil voor het aan de macht houden van president Faustin-Archange Touadéra. Dit creëerde een mogelijkheid voor Wagner om zichzelf, via bij Prigozjin ondergebrachte bedrijven, te herfinancieren en verder uit te breiden. Er werden radiostations opgekocht, een standbeeld geplaatst om Russische soldaten te eren, en een Russisch cultureel centrum opgericht. Deze ontwikkeling zette een directe competitie in met Westerse, en dan met name, Franse invloeden. Ook op sociale media werden gericht pro-Russische en anti-westerse of -Franse berichten verspreid door zogenaamde 'trollenlegers'. Het Internet Research Agency (IRA), voor sommigen bekend door inmenging met Westerse verkiezingen, roerde hier ook zijn staart.

De aanwezigheid van Wagner in de CAR biedt een interessante kijk op de PMC, die zich ontpopte van een ondersteunende rol in grensregio's naar direct militaire betrokkenheid bij verder gelegen conflicten en uiteindelijk met militaire, economische en culturele inspanning een land succesvol inlijfde in de Russische invloedssfeer. In december 2022 verlieten de laatste Franse militairen de CAR, als gevolg van de bekoelde relaties tussen Parijs en de hoofdstad Bangui. Hierbij is het belangrijk om te benadrukken dat Wagner onderdeel bleek van een veel groter netwerk van Prigozjin, dat pro-Russische en anti-Westerse doelen steunde terwijl het hemzelf verrijkte [7].

De vijfde fase volgde met de inzet van Wagner in de oorlog met Oekraïne. Daarover meer in de volgende paragraaf.



De directe betrokkenheid bij de Syrische burgeroorlog zorgde voor de grootste buitenlandse inzet van Russische eenheden sinds het einde van de Koude Oorlog. Foto Wikimedia Commons, Russian MoD



In de CAR werd een standbeeld geplaatst om Russische soldaten te eren. Foto: X, Rob Lee



Een tank van de Wagner Groep tijdens de muiterij in Rostov-aan-de-Don. Door de muiterij werd waardevolle informatie prijsgegeven. Foto: Wikimedia Commons, Fargoh

De Wagner Groep: wat 'onofficiële' middelen aantrekkelijk maakt

Het op de vorige bladzijden beschreven profiel van Wagner is gebaseerd op grote hoeveelheden informatie die beschikbaar kwamen in de periode 2014-2023. Door de versturende en steeds evidentere activiteiten op het Afrikaans continent, waarmee de aanwezigheid van de PMC in zeker veertien landen werd geverifieerd, trok natuurlijkerwijs de aandacht van verschillende onderzoeks- en overheidsinstanties [8]. Echter, met name de publieke rol van Prigozjin en de muiterij gaven – al dan niet ongewenst en onvoorzien – waardevolle informatie prijs. Prigozjin noemde zelf bijvoorbeeld de link met de IRA en in de nasleep van de muiterij beweerde Poetin dat hij de organisatie voor meer dan één miljard dollar had gefinancierd [9] [10]. Echter, met de kennis van nu moet niet de initiële functie van Wagner vergeten worden: quasi-ontkenbaarheid en onnavolgbaarheid. Ondanks dat het Westen nu meer kennis heeft dan tien jaar geleden over de onduidbare aanwezigheid van 'groene mannetjes' op de Krim en onofficiële 'voeten aan de grond' in Syrië blijven non-statelijke militaire actoren verboden volgens artikel 13.5 van de Russische grondwet – onder andere met het oog op binnenlandse stabiliteit. In maart 2023 heeft de Doema nota bene een voorstel tot legalisering van PMC's op deze grond afgewezen [11]. Terwijl Prigozjin en Oetkin niet meer in beeld zijn en dit het einde van Wagner had kunnen betekenen na het 'hoogverraad' van een PMC, heeft het Kremlin de organisatie niet ontbonden en Andrei Trosjev, een oudgediende van Wagner, aangewezen als nieuwe leidinggevende en ondergebracht bij het Ministerie van Defensie [12]. Hoe deze ambigue houding van het Kremlin tegenover PMC's te duiden?

Cruciaal lijkt de analyse van het Kremlin over de toegang tot onofficiële middelen ten bate van een sterkere internationale positie na de vernedering van de Koude Oorlog. Deze afweging geldt zowel voor binnen- als buitenlandse zaken. Binnenlands biedt de vijfde ontwikkelingsfase van Wagner, i.e. de grootschalige inzet in Oekraïne, inzicht. De gedeeltelijke mobilisatie in september 2022 was zeer impopulair bij de Russische bevolking. Steun voor Poetin nam een onvoorziene duikvlucht. Bovendien zette de oorlog de Russische economie onder druk, met name omdat lonen van soldaten en compensaties voor families van gesneuvelden verhoogd moesten worden om vrijwilligers aan te trekken – en dus mobilisatie te voorkomen. Wagner bood in deze context een tweeledige oplossing. Enerzijds meldden Wagner-militairen zich per definitie vrijwillig. Dit voorkwam de noodzaak tot mobilisatie voor zover Wagner erin slaagde manschappen te rekruteren, waarbij de populariteit van de PMC op sociale media tevens voordelig was. Anderzijds was de Russische staat niet formeel verantwoordelijk voor gesneuvelde Wagner-soldaten, omdat het technisch gezien ging om een private onderneming. Met andere woorden, het Kremlin hoefde niet financieel in te staan voor de lonen en compensaties – wat de economische druk verlaagde – en hoefde bovendien slachtoffers niet officieel te erkennen – wat voor minder negatieve berichtgeving zorgde en de oorlog 'ver weg' hield. Dit verklaart ook waarom de samenstelling van Wagner in Oekraïne substantieel verschilde met die van Syrië en Afrika: in Oekraïne ging het voornamelijk om onervaren manschappen die door Wagner gerekruteerd werden met het vooruitzicht op gratie (gevangenen) of een inkomen tot tweemaal hoger dan dat van een officieel 'uniform' (bevolking uit armere provincies). In Syrië en Afrika ging het om veteranen, oud-veiligheidsmedewerkers, en hoogopgeleiden die op de lange termijn ingezet konden worden en met kleine aantallen zo effectief mogelijke resultaten behaalden.

De combinatie van quasi-ontkenbaarheid en onnavolgbaarheid verklaart tevens de voorkeur voor inzet van Wagner in het buitenland. Nogmaals, PMC's bieden het Kremlin een unieke kans om de internationale positie van Rusland te herdefiniëren middels lage kosten en risico's en mogelijk hoge resultaten [13]. Lage kosten stellen het Kremlin in staat voet aan de grond te krijgen in gebieden waar Rusland normaliter militair (Frankrijk, VS) of economisch (China) een kleine of geen rol speelt. Lage risico's dienen zich aan in de vorm van het vermijden van directe confrontatie met deze andere grootmachten. Zoals het eerdergenoemde incident in Syrië illustreert, kan het Kremlin enig verband met PMC's ontkennen mochten zaken uit de hand lopen. Tegelijkertijd biedt de inzet van ervaren personeel in instabiele regio's een grotere kans op hoge resultaten. Dit verklaart de recente focus van Wagner op een specifieke regio: de Sahel.



Het Kremlin heeft Andrei Trosjev, een oudgediende van Wagner, aangewezen als nieuwe leidinggevende. Foto: Wikimedia Commons, kremlin.ru

Steun voor Poetin nam een onvoorziene duikvlucht



Als reactie op deze regio-brede onrust zijn er meerdere Westerse, Afrikaanse, en multilaterale missies opgezet om landen in de Sahel te stabiliseren, zoals MINUSMA. Foto: Flickr, UN Mission in Mali

De Wagner Groep in Afrika: fragiele staten en hybride oorlogsvoering

De Sahel-regio is een geografisch dunne strook tussen de Atlantische Oceaan en de Rode Zee en loopt (gedeeltelijk) door zo'n veertien landen. De Sahel, gelegen tussen de Sahara en de nattere regenwouden van centraal-westelijk Afrika, wordt gekenmerkt door een relatief gematigd klimaat. Een aantal landen in deze regio kampt sinds 2013 met toenemende instabiliteit. Elk land kent zijn eigen, zeer complexe conflictgeschiedenis. Echter, er is een aantal factoren waar veel landen op dezelfde manier mee te maken krijgen. Deze factoren spelen op elkaar in, versterken elkaar en veroorzaken of versterken instabiliteit – waarmee escalatie in de hand wordt gespeeld. Deze factoren spelen op ecologisch, economisch, sociaal, politiek en militair vlak.

De Sahel is een sociaaleconomisch knooppunt voor miljoenen mensen. Grote rivieren en delta's creëren gunstige omstandigheden voor landbouw, veehouderij en visserij. Door de combinatie van klimaatverandering en bevolkingsgroei ontstaat er meer druk op lokale economieën, terwijl productie achterblijft door onvoorspelbare weersomstandigheden. De bevolking van de Sahel is etnisch divers. Op basis van lange (stam)geschiedenissen houden verschillende groepen zich bezig met verschillende werkzaamheden. Islamitische groepen zoals de Fula houden zich bezig met veehouderij terwijl de overwegend christelijke bevolking zich op landbouw richt. Het groeiend aantal mensen en het onvoorspelbare weer verhogen de competitie om schaarser wordende grond en producten. Economische strijd valt gedeeltelijk samen met etnische scheidslijnen, waardoor conflicten tussen bijvoorbeeld boeren en veehouders uitmonden in grotere conflicten tussen bevolkingsgroepen. Tegelijkertijd steken milities de kop op, bijvoorbeeld omdat mensen zich tegen de dreiging van anderen willen beschermen, vanuit geloofsovertuigingen, of beperkte alternatieven voor levensonderhoud. Door groeiende instabiliteit onder de bevolking komen overheden onder druk te staan. Soms keert de overheid zich tegen de eigen bevolking – op basis van dezelfde etnische scheidslijnen – of slaagt deze er niet in de situatie te stabiliseren. In regio's waar overheidscontrole afneemt of al niet aanwezig was, meestal in grensgebieden, komen vluchtelingenstromen op gang die voor onrust en geweld in naastgelegen landen zorgen. Zo ontstaat er een *spillover* effect. De Sahel wordt daarom ook wel gezien als een 'boog van instabiliteit' (geciteerd van NAVO 2020, 2 [14]). Als reactie op deze regio-brede onrust zijn er meerdere Westerse, Afrikaanse, en multilaterale missies opgezet om landen in de Sahel te stabiliseren (zoals MINUSMA). Na een periode van relatieve rust zijn diverse landen in de regio sinds 2020 weer teruggeleden in chaos.

Dit biedt een kans voor Russische interventies. Ontevreden met de resultaten van Westerse interventies en kampend met toenemende problemen, keren landen zich tot andere internationale partners. Als zodanig kan het Kremlin zijn invloedssfeer uitbreiden. Wagner draagt hieraan bij door op drie manieren in Afrikaanse landen te opereren [15]. Deze drie soorten activiteiten ondersteunen elkaar en noemen we hier een 'strategische drietand'. De strategische drietand van Wagner bestaat uit de inzet van desinformatie op sociale en traditionele media, bijvoorbeeld door de IRA. Deze desinformatie speelt in op antiwesterse sentimenten van de lokale bevolking en presenteert Rusland of Wagner tegelijkertijd als een valide alternatief. Eenmaal in contact met lokale overheden biedt Wagner de nodige militaire mankracht en wapens, waarbij het – omdat het om een onofficiële actor gaat – zich minder bekommert om internationaal (humanitair) recht. Dit is opnieuw gunstig voor lokale overheden, wanneer deze door sancties geen toegang hebben tot internationale of Westerse hulp of zich trachten te distantiëren van Westerse partners – bijvoorbeeld in het geval van een staatsgreep. Wanneer er sterke militaire relaties met lokale overheden zijn opgebouwd, wordt er een afhankelijkheidspositie gecreëerd waardoor Wagner haar activiteiten verder kan uitbreiden op economisch en cultureel vlak – ten bate van de eigen herfinanciering en geopolitieke doelstellingen van het Kremlin.

De Wagner Groep: hebben Russische PMC's een toekomst?

In het kader van de genoemde analyse over toegang tot onofficiële middelen achten wij het onwaarschijnlijk dat Russische PMC's op de korte termijn zullen worden afgeschaft. Hoewel de mitterij van Wagner het Kremlin harde lessen heeft geleerd en de binnenlandse stabiliteit onder druk zette, lijken PMC's een waardevolle optie te blijven voor zover ze in het gareel gehouden kunnen worden. De privatisering van het Russische veiligheidsapparaat kwam op in de nasleep van de Koude Oorlog, toen de oude Sovjet-economie dit niet langer zelf kon dragen. In een nieuwe internationale context bieden

PMC's het Kremlin een unieke kans om de invloedssfeer uit te breiden zonder de beperkingen, kosten, en risico's van officiële economische, diplomatieke, en militaire missies. Het feit dat Wagner na de dood van Oetkin en Prigozjin niet werd opgeheven maar juist actief werd ingelijfd bij het Ministerie van Defensie lijkt deze gedachtegang te bevestigen. Bovendien moet de inzet van andere, nieuwe PMC's door (gedeeltelijke) staatsbedrijven zoals Gazprom ook niet onopgemerkt blijven [16].



De Sahel. Afbeelding: Wikimedia Commons, Peter Fitzgerald, aanpassingen door LtPowers

PMC's bieden het Kremlin een unieke kans om de invloedssfeer uit te breiden

Eindnoten

- [1] <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1502>
- [2] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2023:059I:FULL>
- [3] Russia's Corporate Soldiers: The Global Expansion of Russia's Private Military Companies, Set G. Jones, Catrina Doxsee, Brian Katz, Eric McQueen and Joe Moye, CSIS report, July 2021
- [4] <https://alleysonwagner.org/2023/04/20/libya-wagner-groups-logistics-platform/>
- [5] Russia's Strategy in the Central African Republic, Samuel Ramani, RUSI, 12 February 2021
- [6] https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1577177/
- [7] <https://www.state.gov/disarming-disinformation/yevgenyi-Prigozjins-africa-wide-disinformation-campaign/>
- [8] Russian Analytic Digest, No 290, 22 December 2022
- [9] <https://www.reuters.com/world/europe/russias-Prigozjin-admits-links-what-us-says-was-election-meddling-troll-farm-2023-02-14/>
- [10] Putin admits Kremlin gave Wagner nearly \$1 billion in the past year, Nicolas Camut, Politico, 27 June 2023
- [11] <https://semnasem.org/news/2023/03/10/the-russian-government-has-refused-to-legalize-private-military-companies>
- [12] <https://www.ft.com/content/79705c11-74ff-44f7-86b5-650d6d0a8cdb>
- [13] Russia's Military and Security Privatization, Christopher R. Spearin, The US Army War College Quarterly: Parameters, Volume 48, Number 2 Parameters Summer 2018
- [14] Development and Security Challenges in the Sahel Region, Ahmet Berat Çonkar, NATO Parliamentary Assembly, Mediterranean and Middle East Special Group, December 2020
- [15] The Wagner Group's Playbook in Africa: Mali, Raphael Parens, Foreign Policy Research Institute, Maart 2022
- [16] <https://time.com/6254708/gazprom-private-military-wagner-group-russia/>

De Europese Unie: van economisch naar geopolitiek project

Prof. Dr. László Marác



Haast ongemerkt zijn drie Oost-Europese landen, namelijk Oekraïne, Moldavië en Georgië op de top van de Europese Raad op 14 december jl. voorgedragen als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie (EU). Dit was overigens geen unanieme beslissing van de Raad, omdat Hongarije zich onthield van stemming. Echter, in het licht van de geschiedenis van de uitbreiding van de EU is de stap om de toetredingsonderhandelingen met bovengenoemde landen te starten een duidelijke kentering, die de EU op een onomkeerbare geopolitieke koers zet.

Conflictvrije nieuwe leden

In de jaren vijftig werd de Europese samenwerking gestart. Het idee was dat door economische verplechting Europese landen nooit meer conflicten door middel van oorlog met elkaar zouden uitvechten. Deze pacificeringsstrategie was nodig om Europa te behoeden voor nieuwe wereldoorlogen. De redenering was dat door gedeelde economische belangen van de samenwerkende landen oorlog als middel van conflictoplossing voor altijd uitgesloten was. Hieruit volgde dat Europese landen die zich bij de zes oorspronkelijke lidstaten (Duitsland, Frankrijk, Italië en de Benelux-landen) wilden aansluiten vrij moesten zijn van conflicten met het buitenland. Hierdoor werd potentiële escalatie van conflicten buiten de EU-deur gehouden. Zo kon de EU zich vooral richten op de economie zonder vergaand het domein van veiligheidskwesties te betreden. Dit laatste werd overgelaten aan de VS en de NAVO.

Ex-Joegoslavië

De interstatelijke conflicten die ontstonden door het uiteenvallen van ex-Joegoslavië, illustreren deze pacificeringsstrategie van de EU ten enenmale. Slovenië en Kroatië die in 1991 onafhankelijk werden, waren in een aantal gevallen niet in staat de onderlinge grenzen vast te stellen. Slovenië werd al in 2004 lid van de EU maar het lidmaatschap van Kroatië liep vertraging op. De meest prangende kwestie was de Baai van Piran die voor de kust van Kroatië en Slovenië ligt, negentien vierkante kilometer telt en Slovenië de toegang tot de internationale wateren geeft. De twistappel tussen Slovenië en Kroatië zorgde voor onderlinge conflicten en voor spanningen binnen de EU zelf over de toetreding van Kroatië. Uiteindelijk kreeg de EU beide landen zover dat ze in 2009 toezegden het conflict vreedzaam te willen oplossen en het geschil voor te willen leggen aan een arbitrage TRIBUNAAL. Dit nam een belangrijk obstakel weg voor de toetreding van Kroatië in 2013. Hoewel het conflict uiteindelijk niet tot tevredenheid van Kroatië werd opgelost - het arbitrage TRIBUNAAL gaf de Sloveense partij gelijk - was de angel uit het conflict en kon de EU verder uitbreiden met Kroatië.

Ex-Sovjet-Unie

Hoe anders besloot de EU op 14 december 2023 om het kandidaat-lidmaatschap aan Oekraïne, Moldavië en Georgië toe te kennen. Het gidsprincipe om alleen uitbreiding toe te staan aan landen die conflictvrij zijn, werd hiermee volledig ter zijde geschoven. De drie bovengenoemde landen zijn in conflict met Rusland. Sterker nog: Rusland heeft gebieden van zowel Moldavië, Georgië als ook Oekraïne militair bezet.

Moldavië heeft zich in 1990 tijdens het uiteenvallen van de Sovjet-Unie onafhankelijk verklaard. Een strip tussen de rivier de Dnjestr en de Oekraïens-Moldavische grens, het zogeheten Transnistrië heeft zich echter van Moldavië afgescheiden. Transnistrië wordt voornamelijk bewoond door Russen en etnische Moldaviërs die zich op Moskou oriënteren. Verder zijn in Transnistrië nog steeds Russische legeronderdelen aanwezig die recentelijk nog zijn uitgebreid. De Moldavische regering is er sinds 1990 niet in geslaagd om het gezag over Transnistrië te herstellen.



Op de top van de Europese Raad op 14 december jl. zijn Oekraïne, Moldavië en Georgië voorgedragen als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie. Foto: EU



De Baai van Piran. Afbeelding: Wikimedia Commons

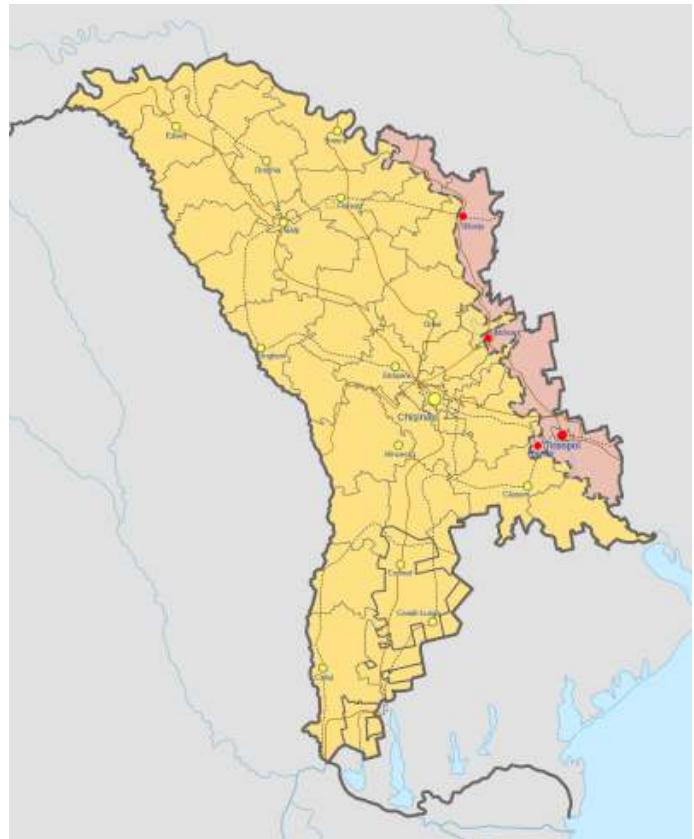
In 2008 woedde er een korte oorlog tussen Rusland en Georgië met als inzet de zeggenschap over de autonome gebieden Zuid-Ossetië en Abchazië, die zich hadden afgescheiden van Georgië. Ook hier heeft Rusland legeronderdelen gestationeerd om de onafhankelijkheid van deze twee autonome gebieden te garanderen.

In Oekraïne woedt nu al twee jaar een oorlog tussen Oekraïne en Rusland om de Krim en Russisch-talige gebieden in de Donbas, die door Rusland worden bezet. Het tegenoffensief dat Oekraïne voor de zomer van 2023 is gestart, heeft tot nu toe niet tot het beoogde resultaat geleid, namelijk de bevrijding van de door de Russen bezette gebieden. Het begint er overigens steeds meer op te lijken dat Oekraïne zonder nieuwe hoogwaardige Westerse wapens en totale mobilisatie er niet in zal slagen het Russische leger te verdrijven uit de Krim en Donbas.

Gevolgen van de EU als geopolitiek project

Merk op dat het toekennen van de status van kandidaat-lidstaat aan de bovengenoemde landen indruist tegen de uitbreidingsfilosofie die de EU tot op heden gevolgd heeft. De EU wordt nu deelgenoot van het conflict dat Oekraïne, Moldavië en Georgië met Rusland hebben. Hierdoor zal de EU zelf grondig veranderen. De EU is door deze beslissing in directe confrontatie geraakt met Rusland. Was uitbreiding van de EU in het verleden vooral bedoeld om de EU politiek sterker te maken en de economische mogelijkheden te vergroten, dat zal nu met de EU als geopolitiek project niet meer vanzelfsprekend zijn. Het directe gevolg van het feit dat de EU zich gaat ontfemen over Oekraïne en naast de VS de grootste sponsor wordt van de oorlogspanningen van het land, is dat de EU-lidstaten gezamenlijke leningen zullen moeten aangaan om deze kosten te dekken. Op de huidige meerjarenbegroting van de EU, die loopt van 2021-2027, zijn er geen extra fondsen voor Oekraïne beschikbaar. De voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen heeft aangekondigd dat de 50 miljard euro die de 26 lidstaten aan Oekraïne buiten de begroting om willen overmaken hoe dan ook wordt doorgezet. Nu Oekraïne als horend bij de EU wordt beschouwd, zal het zeker niet de laatste uitbetaling zijn die de EU aan Oekraïne zal moeten doen om het land in oorlog op de been te houden. Gezamenlijke leningen die door de lidstaten moeten worden aangegaan om de oorlog in Oekraïne te financieren is ook precies de Hongaarse kritiek op het kandidaat-lidmaatschap van Oekraïne. Hongarije ziet meer in een staakt-het-vuren dan in het verhogen van de Europese schuldenberg.

De gevolgen voor de EU als geopolitiek project zullen ingrijpend en langdurig zijn. De militarisering van de EU - wat iets anders is dan de opbouw en het onderhouden van een gezonde, slagvaardige defensie - zal zich in een hoog tempo voortzetten. Dit zal zeker ten koste gaan van het sociale fundament van de EU met alle maatschappelijke spanningen van dien. Verder is hernieuwde blokvorming, of anders gezegd een nieuwe Koude Oorlog met het Oosten onvermijdelijk. Diplomatieke openingen met Rusland zijn niet waar te nemen en voor zover deze er waren, zijn die afgebroken. Deze en dergelijke gevolgen vergen verdere, diepgaande analyse, maar hoe het ook zij, 14 december 2023 zal de geschiedenis ingaan als de dag dat de EU als economisch project definitief ophield te bestaan en als geopolitiek project verder ging.



Moldavië en Transnistrië. Afbeelding: Wikipedia

14 december 2023 zal de geschiedenis ingaan als de dag dat de EU als geopolitiek project verder ging



Georgië met Abchazië en Zuid-Ossetië. Afbeelding: Wikipedia



Premier Viktor Orban van Hongarije. Zijn land ziet meer in een staakt-het-vuren dan in het verhogen van de Europese schuldenberg. Foto: Wikimedia Commons, Vlada Republike Slovenije

Defensie huurt vrachtvliegtuigen Salis voor extra capaciteit

Antonov An-124 vult gat

Gertjan van der Wal

Nederland beschikt over onvoldoende eigen luchttransport om volledig in de behoefte te voorzien. Dat gat wordt gevuld door externe partijen en verschillende internationale samenwerkingsverbanden. “Op het gebied van ‘outsized cargo’ zijn we een partnerschap aangegaan met Salis. Dat bedrijf vliegt onder meer met de Antonov An-124-100”, geeft defensiewoordvoerder kapitein Heleen Sikkes aan. Het Defensie Ondersteuningscommando (DOSCO) sloot eind november 2023 een overeenkomst met Strategic Air Lift International Solution (Salis). Die heeft een looptijd van twee jaar, behelst jaarlijks ongeveer vijftig vliegtuigen en ging op 1 januari dit jaar in. Nederland was tussen 2006 en 2011 al klant, onder meer tijdens de inzet in Afghanistan. “Er zijn op de civiele markt geen echte alternatieven”, meldt Sikkes.

De An-124 is ten tijde van de Koude Oorlog ontwikkeld in Oekraïne, vloog voor het eerst in 1982 en is in staat extra grote ladingen te vervoeren. Het toestel is de tegenhanger uit de Sovjet-Unie van de C-5 Galaxy van de United States Air Force. Op deze Amerikaanse gigant die in 1968 het luchtruim koos, kan onze krijgsmacht niet rekenen. “Het gaat om een schaars middel dat de USAF niet zomaar ter beschikking stelt, aangezien ze het zelf nodig heeft.” De Antonov transporteert tot 120 ton en reserveren van een kist is 21 dagen van te voren bij Salis noodzakelijk. Naast vijf van deze vliegtuigen bestaat de vloot uit een aantal Russische Iljoesjin Il-76’s, ontwikkeld begin jaren zeventig van de vorige eeuw. Het Sovjet-antwoord op de Lockheed C-141 Starlifter die in 1963 de luchtdoop kreeg. Alle kisten zijn gestationeerd op het civiele vliegveld Leipzig/Halle in Duitsland. De bemanning komt hoofdzakelijk uit Oekraïne.

Internationale samenwerking

Met het Salis-lidmaatschap draagt Defensie naar eigen zeggen bij aan internationale samenwerking wat betreft luchttransport. Het NATO Support and Procurement Agency (NSPA) van de verdragsorganisatie biedt lidstaten dat aan. Omdat ook België en Duitsland er lid van zijn, is het volgens het ministerie mogelijk de capaciteit van de vliegtuigen te delen. Nederland maakt met deze deal efficiënter gebruik van de beschikbare middelen van en naar de Verenigde Staten, benadrukt het departement. “Daarmee worden de defensieonderdelen beter ondersteund. Door de huidige geopolitieke ontwikkelingen neemt het aantal vluchten op dit traject toe. We brengen AH-64 Apache Delta’s naar de Verenigde Staten waar ze worden gemoderniseerd. Als Echo’s komen ze daarna terug.”

De Koninklijke Luchtmacht heeft momenteel vier C-130H Herculesen. Bovendien heeft ons land jaarlijks recht op vijfhonderd vliegtuigen met de C-17 Globemaster III van de Strategic Airlift Capability (SAC) en 2.000 van de A330 Multi Role Tanker Transport Capability (MRTT) van de NAVO. “Dat gebeurt via twee multinationale samenwerkingsverbanden”, licht Sikkes toe. “Ten aanzien van het tekort aan vermogen tot verplaatsen van *outsized cargo*: dit wordt voor een deel ingevuld door onze nationale trekkingsrechten in het Heavy Airlift Wing C-17-programma”, zegt de kapitein. Deze HAW [1] vliegt vanaf Pápa Air Base in Hongarije, maar die vragen nu echter om uitbreiding. “Onze deelname in Salis is daar een voorbeeld van.”

Coördinatie

Naast de HAW- en MRTT-optie zijn er nog andere samenwerkingsverbanden waar Defensie de benodigde capaciteit kan aanvragen. “Zo is er het Movement Coordination Centre Europe op Vliegbasis Eindhoven. Naast dit MCCE is daar ook het European Air Transport Command ondergebracht.” Dat kijkt multinationaal naar het optimaliseren van militaire middelen van de aangesloten deelnemers. “Nederland is sinds 1 januari 2024 verder aangehaakt bij de Strategic Air Lift Coordination Cell: SALCC. Die stemt op datzelfde veld



De An-124 is geen onbekende op Nederlandse vliegbases. Een kijkje in de enorme laadruimte van de Antonov 124-100 tijdens inzet voor operatie Provide Care in Zaïre in 1994. Foto: Fotoafdrukken Koninklijke Luchtmacht/NIMH



De Nederlandse behoefte wordt voor een deel ingevuld door onze nationale trekkingsrechten in het Heavy Airlift Wing C-17-programma. Foto: Wikimedia Commons, Herrandersvsvensson

de coördinatie voor de inzet van de Salis-toestellen af." De An-124 mag door het ministerie worden gebruikt voor operationele inzet tijdens missies en humanitaire bijstand. Toch gelden hier restricties, verklaart Sikkes. "Ja, indien de dreiging en de *compliance*-regels, zoals militaire en luchtvaartregels en regels voor vervoer van gevaarlijke stoffen dit toestaan." De kisten beschikken daarnaast niet over zelfverdedigingsmiddelen als *chaff* en *flares* om hittezoekende en geleide raketten te misleiden. Op de vliegbasis Eindhoven of een ander Nederlands veld komen geen extra voorzieningen om deze kisten af te handelen. "Salis zorgt voor de belading", verzekert de kapitein. "De verantwoordelijkheid voor luchtwaardigheid, inclusief het onderhoud en de inzetbaarheid ligt bij de civiele contractpartner."

C-390M

De Herculesen van de luchtmacht worden vervangen door vijf C-390M's. Met de aanschaf van deze toestellen van de Braziliaanse fabrikant Embraer breidt Defensie haar tactische luchttransportcapaciteit uit. De bedoeling is dat de eerste kist in 2026 en de laatste in 2028 in Nederland arriveert. Lees meer hierover: <https://bit.ly/C-390M>. De C-390M's bieden Defensie en zijn partners grote voordelen, weet de kapitein. "Door twee keer zo snel en met meer bereik een zwaardere vracht te kunnen vervoeren." Dat verbetert de logistieke ondersteuning (*combat service support*) in *forward areas* aanzienlijk, noemt ze als voorbeeld. Dat geldt tevens voor de steun aan gevechtseenheden, maar ook voor strategisch luchtvervoer, humanitaire bijstand en medische evacuatie: medevac.

In tijden van opgelopen spanning aan onder meer de oostflank is deze militaire rol essentieel. Gaten moeten desondanks nog steeds noodgedwongen worden gevuld met het inhuren van civiele kisten, ooit ontwikkeld door de Sovjet-Unie. Nederland en zijn medestanders blijven zo met de huidige Russische dreiging daar afhankelijk van om de broek op te houden. "We zijn altijd met onze bondgenoten in gesprek voor een effectieve en efficiënte verdeling van de beschikbare capaciteit", verzekert Sikkes.

[1] De HAW is het operationele organisatiedeel van de SAC (hoofdredacteur).



De Koninklijke Luchtmacht heeft momenteel vier C-130H Herculesen. Foto: MinDef



De Herculesen van de luchtmacht worden vervangen door vijf C-390M's. Foto Wikimedia Commons, Steve Lynes

NAVO-lidstaten sloten via de NATO Maintenance and Supply Agency, inmiddels NSPA, in januari 2006 een overeenkomst met Ruslan Salis GmbH. Dat bestond uit het Russische Volga-Dnepr Airlines en het Oekraïense Antonov Design Bureau, gevestigd in het Duitse Leipzig. Dat veranderde eind december 2016. De twee bedrijven kregen beide een contract: Antonov Salis GmbH en Ruslan Salis GmbH. Deze afspraken liepen op 31 december 2018 af. Antonov Logistics Salis is sindsdien de enige NAVO-partner waarmee de lidstaten zaken doen. Het huidige contract werd oktober 2021 gesloten en heeft een looptijd van vijf jaar. Lees meer hierover: <https://bit.ly/salisnavo>.



NAVO-lidstaten sloten via de NATO Maintenance and Supply Agency, inmiddels NSPA, in januari 2006 een overeenkomst met Ruslan Salis GmbH. Foto: NSPA



Een Antonov An-124-100 op vliegbasis Soesterberg. De Cougar, op de staart voorzien van het opschrift SFIR, van Helidetachment 8 ingedeeld bij de Stabilization Force Iraq 4 (SFIR-4) wordt in 2004 naar de Antonov gebracht. Foto: Luchtfotoarchief Vliegbasis Soesterberg/NIMH

Leopard, Abrahams, Challenger

Westerse tanks: de geschiedenis van hun namen Deel 3a Verenigd Koninkrijk (1)

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Begin 2023 werd bekend dat diverse Westerse landen moderne tanks aan Oekraïne gaan leveren. In de media kwamen de namen deze tanks, zoals Leopard (1 en 2), Challenger 2 en Abrams, veelvuldig voor. Ze werden daardoor ook bij een breder publiek gemeengoed. Maar hoe komen de tanks aan hun namen? In een korte artikelenreeks ga ik nader in op de geschiedenis van de namen. Ik behandel deze geschiedenis per land. Het derde deel behandelt de Britse tanks. Omdat het arsenaal van tanks die in de loop van de tijd door de Britten, zeer uitgebreid is, zal dit deel in twee afleveringen verschijnen. In deze eerste aflevering staan de Eerste Wereldoorlog, het interbellum en de Tweede wereldoorlog (deels) centraal.

De Eerste Wereldoorlog

De Britten beschouwen zich, niet geheel ten onrechte, als de uitvinders van de tank. Ze waren inderdaad de eerste oorlogvoerende natie die tanks operationeel inzette (in 1916). In Frankrijk vond echter tegelijkertijd een parallelle ontwikkeling plaats die in 1917 leidde tot de verschijning van de eerste Franse *chars blindés* op het slagveld.

Omdat deze artikelenreeks over de namen van de tanks gaat, moet ik uiteraard ook aandacht besteden aan de naam 'tank'. De eerste exemplaren van wat wij nu tanks noemen, werden '*landships*' genoemd. Om te verbergen dat het om een nieuw soort (geheim) wapen ging, werd over de grote stalen karkassen gezegd dat deze bedoeld waren om water naar het front te brengen in Mesopotamië dan wel Rusland, watertanks dus. Toen meer dan een half jaar later de eerste van deze voertuigen werden ingezet, was de benaming 'tank' ingeburgerd, althans in het Britse leger. Veel landen hebben in de loop van de tijd deze benaming overgenomen. In Nederland gebeurde dit bijvoorbeeld in de Tweede Wereldoorlog. Daarvoor gebruikte men de term vechtwagen. Ook nu nog gebruiken diverse landen hun eigen benaming. Denk daarbij aan het Duitse '*(Kampf)panzer*' en het Franse '*(char) blindé*'.

Terug naar de Britten. In 1915 werd een eerste prototype voltooid. Het was een rupsvoertuig van veertien ton dat zich met een snelheid van twee km/u door het terrein kon bewegen. De officiële benaming luidde, naar de plaats waar het voertuig was gebouwd, Number 1 Lincoln Machine. Het voertuig kreeg echter al snel de bijnaam 'Little Willie', wat niet alleen een verwijzing was naar de Duitse kroonpins Wilhelm, maar ook in de volksmond 'piemel-tje' betekende. De vorm van dit voertuig maakt duidelijk waarom de benaming 'tank' eraan werd gegeven.

Dit eerste prototype voldeed niet en er werd een verbeterde versie ontwikkeld. Dit voertuig kreeg achtereenvolgens de benamingen 'Centipede' (duizendpoot), 'Big Willie' en uiteindelijk 'Mother'. Het had de wybertjesvorm, die zo typerend is voor de Britse zware tanks uit de Eerste Wereldoorlog. Dit voertuig voldeed veel beter dan zijn voorganger, zo goed dat er een order werd geplaatst voor honderd stuks. Later werden nog vijftig exemplaren besteld. Deze tank werd gestandaardiseerd als Tank Mark I. Hij had een gewicht van ruim 28 ton en een maximumsnelheid van zes km/h. De bemanning bestond uit acht personen. De Mark I werd in twee versies gebouwd: een mannelijke, voorzien van zesponder kanonnen en een vrouwelijke, die uitsluitend mitrailleurs als wapening had.

De Britten ontwikkelden dit type tank steeds verder. De opvolger van de Mark I was de Mark II, waarvan vijftig stuks werden gebouwd. De opvolger van de Mark II was de Mark III, waarvan er ook vijftig exemplaren werden geproduceerd. Hierna verscheen de Mark IV. Van dit type werden meer dan 1.200 stuks gebouwd. De Mark IV werd op zijn beurt opgevolgd door de Mark V, 400 stuks. Dit laatste type werd doorontwikkeld. Er verschenen verlengde versies met de aanduiding Mark V* (579 exemplaren werden tot deze versie omgebouwd) en Mark V** (25 stuks). Geen van deze tanks kreeg een naam. Dat was anders met de laatste versie uit de serie zware tanks, de Mark VIII. Deze geheel nieuw ontworpen en zwaardere tank (ruim 37 ton), die ook



Number 1 Lincoln Machine, ofwel 'Little Willie' in het Tankmuseum in Bovington. Foto: Flickr, Andrew Skudder



Een Tank Mark I (Mother) in het Jordaanse Royal Tank Museum in Amman. Foto: Wikimedia Commons, Freedom's Falcon

door de Amerikanen werd gebouwd, werd 'Liberty' en 'The International' genoemd. (Zie ook het vorige deel van dit drieluik).

Omdat de zware tanks een lage maximumsnelheid hadden, ontwierpen de Britten een middelzware tank (ruim veertien ton). Deze Medium Tank Mark A had een maximumsnelheid van bijna dertien km/h, meer dan een verdubbeling van de snelheid van de Mark I. De productie van het eerste exemplaar startte in december 1916. Uiteindelijk werden er ongeveer tweehonderd stuks gebouwd. Deze tank had een heel andere vorm dan de zware tanks. Zo liepen de rupsbanden niet langer over de gehele romp, waardoor het voertuig er moderner uitzag. De bewapening bestond uit vier mitrailleurs. Deze tank kreeg wel een naam. Hij stond bekend als 'Whippet' (een jachthondenras). Nog tijdens de oorlog werden opvolgers van de Whippet ontworpen. De Medium Tank Mark B en de Mark C. Van het eerste type werden tot aan de wapenstilstand 102 exemplaren geproduceerd. Hiervan zijn er 45 in gebruik genomen. Na de oorlog werden deze snel uitgefaseerd ten gunste van de Mark C. Van dit zwaardere voertuig, twintig ton, werden uiteindelijk vijftig stuks gebouwd, die werden ingedeeld bij 2 Tankbataljon. Officieel werd de Mark C 'Hornet' (horzel) genoemd, maar in de praktijk werd deze naam nauwelijks gebruikt. Vanaf 1925 werd de Mark C uit de bewapening genomen.

Het interbellum

In de twintig jaar tussen de beide wereldoorlogen zagen diverse Britse tanks het licht. In de jaren twintig vallen met name twee ontwikkelingslijnen op. De eerste betreft de kleine zeer lichte tanks of *tankettes*. Wereldwijd werden diverse types geproduceerd. De Britten namen de Carden Loyd Mark VI *tankette* in dienst. Van dit 1,5 ton wegende voertuig werden tussen 1927 en 1935 ongeveer 450 stuks geproduceerd. Zo'n 325 stuks deden dienst in het Britse leger.

Naast Carden Loyd ontwikkelde ook het bedrijf Vickers in de jaren twintig een serie tanks. Deze werden oorspronkelijk geïnclassificeerd als lichte tanks. Later werd de benaming van het bijna twaalf ton zware voertuig gewijzigd in Medium Tank Mark I. Een tweede type, de iets zwaardere Mark II volgde. Beide tanks hadden een drieponder kanon (47 mm) als hoofdbewapening. Zij werden ingedeeld bij de bataljons van het Royal Tank Regiment. Vanaf 1938 werden ze vervangen. Ze zijn nooit operationeel ingezet. Vickers ontwierp ook een Mark III. Van deze zestientonner werden alleen prototypes gebouwd. In de jaren twintig begon de Generale Staf tanks die in dienst werden genomen, met een nummer te classificeren. De Mark I kreeg het nummer A2, de Mark III het nummer A6. De Mark II kreeg, vreemd genoeg, geen eigen nummer toegewezen.

In de jaren dertig startten de Britten een ontwerpprogramma voor tanks. Hierin waren drie typen tanks voorzien: lichte tanks, *cruiser* tanks en infanterietanks. Infanterietanks waren bedoeld om uitgestegen infanterie te ondersteunen. De vereiste maximumsnelheid kwam overeen met het looptempo van een infanterist. De bepantsering van deze tanks moest zwaar genoeg zijn om immuniteit te bieden tegen antitankkanonnen. De bewapening moest voldoende zijn om zowel vijandelijke machinegeweerposities en bunkers als vijandelijke tanks te bestrijden. *Cruiser* tanks moesten de traditionele taken van de cavalerie vervullen, relatief onafhankelijk van de infanterie: achtervolging en het uitbuiten van succes. Deze tanks moesten daarom een relatief hoge snelheid hebben. Om dit te bereiken waren ze lichter gepantserd dan de infanterietanks. Als hoofdbewapening hadden ze een antitankkanon. De lichte tanks werden belast met verkenning- en politie-achtige taken in de koloniën. De kosten vormden de belangrijkste factor bij het ontwerpen van lichte tanks.

In de jaren dertig werden zes types lichte tank gebouwd, Mark I t/m Mark VI. Oorspronkelijk waren het tweemansvoertuigen van tussen de vier en vijf ton, bewapend met mitrailleurs. De Mark V had drie bemanningsleden. Deze tanks werden in kleine aantallen geproduceerd en ingezet in de koloniën. Tot 1942 werden ze voornamelijk gebruikt voor training. Een klein aantal exemplaren werd operationeel ingezet in Noord-Afrika en Ethiopië. Het laatste type, de Mark VI, werd tussen 1936 en 1940 in grotere aantallen geproduceerd, in totaal ruim 1.600 stuks. Hij had (met de Mark V) de generale-stafaanduiding A5. De Mark VI werd ingezet in West-Europa en Noord-Afrika, maar was niet opgewassen tegen de Duitse tanks. De laatste operationele inzet vond plaats in 1948 tijdens de Israëlische Onafhankelijkheidsoorlog.



Een 'artist impression' van een Medium Tank Mark A Whippet met op de achtergrond zware tanks.

Afbeelding: Wikimedia Commons, een tekening van Bernard Adeney



Een Carden Loyd Mark VI 'tankette' van 2 Battalion, Royal Tank Corps.

Foto: Facebook, Tankmuseum



Lichte tanks Mark VI rijden door een dorp in Cambridgeshire, juli 1940.

Foto: Wikimedia Commons, Imperial War Museum

De eerste *cruiser* tank was een doorontwikkeling van de Medium Mark III, maar lichter en uitgerust met een commercieel verkrijgbare motor. Deze Cruiser Tank Mark I kreeg de aanduiding A9. Het ruim twaalf ton zware voertuig had als hoofdbewapening een tweeponder (40 mm) kanon en daarnaast mitrailleurs. Het had een topsnelheid van veertig km/u. De Mark I ging in 1937 in productie en er werden 125 stuks gebouwd, die van 1938 tot 1941 operationeel zijn ingezet. Zijn opvolger, de Mark II (A10), was twee ton zwaarder en – omdat hij over dezelfde motor beschikte – een stuk langzamer. De maximumsnelheid was slechts 26 km/u. Van deze tank werden 175 stuks geproduceerd. Het laatste type *cruiser* tank uit het interbellum was de vanaf 1938 geproduceerde Cruiser Tank Mark III. Om de verwarring over de diverse *marks* te vergroten kreeg hij van de Generale Staf de aanduiding A13 Mark I. Ondanks zijn hogere snelheid (48 km/u) was hij, evenals zijn voorgangers, niet opgewassen tegen de Duitse tanks. De productie bedroeg 65 stuks. Omdat hij onvoldoende gepantserd was, werd een verbeterde versie ontwikkeld, de Cruiser Tank Mark IV, A13 Mark II. Hiervan werden ruim 650 stuks geproduceerd. Ook deze *cruiser* tanks werden tot 1941 operationeel ingezet.



Een Cruiser Tank Mark III, A13 Mark I in het Tankmuseum, Bovington.
Foto: Wikimedia Commons, Simon Q

Het prototype van de eerste infanterietank, de Mark I, werd gebouwd in 1937. Het was een klein voertuig met een gewicht van ruim elf ton en een maximumsnelheid van dertien km/u. Hij werd gestandaardiseerd als A11 en was de eerste tank sinds lange tijd die weer een naam kreeg, 'Matilda', later Matilda I. Het was de oorspronkelijk door de fabrikant, Vickers, gegeven codenaam voor het project. Er werden tussen 1937 en augustus 1940 140 stuks van dit type geproduceerd. De bewapening bestond uit slechts één mitrailleur. Hierdoor was hij operationeel niet goed bruikbaar, wat bleek in mei en juni 1940.

Zijn opvolger, de Infanterietank Mark II (A12), was veel beter geschikt. Ook deze tank kreeg de naam Matilda. Het was een zwaarder (gepantserd) voertuig met een gewicht van circa 27 ton, een maximumsnelheid van dertien km/u en een tweeponder als hoofdbewapening. Tot 1943 werden bijna 3.000 stuks geproduceerd en de Matilda II werd op grote schaal ingezet in Noord-Afrika, waar hij bijna niet uit te schakelen was door Duitse tanks. De Duitsers konden hem slechts uitschakelen door inzet van 88 mm luchtafweerkanonnen.

De Tweede Wereldoorlog (lichte en infanterietanks)

Ook in de Tweede Wereldoorlog handhaafden de Britten het onderscheid tussen lichte tanks, *cruiser* tanks en infanterietanks. Al deze tanks kregen in navolging van de Matilda's naast hun typeaanduiding een naam. De namen van de lichte en infanterietanks zijn willekeurig gekozen. Dat geldt niet voor de namen van de *cruiser* tanks. Deze beginnen allemaal met de letter C.



Een Infanterietank Mark II Matilda II (A12) tijdens een Tankfest in Bovington.
Foto: Wikimedia Commons, Alan Wilson

Wat de lichte tanks betreft vielen ze vanaf 1941 steeds meer terug op de Amerikaanse tanks en dan met name de M3/M5 Stuart. Toch hebben ze tijdens de oorlog nog twee typen lichte tank ontwikkeld. Deze waren speciaal bedoeld voor de ondersteuning van luchtlandingstroepen. De eerste was de Lichte Tank Mark VII (A17), die de naam 'Tetrarch' (Viervorst) kreeg. Hoewel hij al voor de oorlog was ontworpen, startte de bouw pas in 1940. Het gewicht was ruim 7,5 ton en de tweeponder vormde de hoofdbewapening. Omdat de koeling van deze tank niet voldeed, werd hij niet ingezet in Noord-Afrika. Wel werd een klein aantal gebruikt bij de bezetting van Madagaskar. In 1943 werd besloten deze tank in te zetten bij luchtlandingen. Hiervoor werd een speciaal zweefvliegtuig ontwikkeld, de 'Hamilcar' (naar de familie van Hannibal). Op D-day en bij de oversteek van de Rijn is de Tetrarch operationeel ingezet. Naar schatting zijn er ongeveer 150 stuks geproduceerd.

De laatste uit de serie lichte tanks was de Mark VIII (A25). De productie van deze iets zwaardere opvolger van de Tetrarch bedroeg ongeveer honderd stuks. Deze zijn echter nooit operationeel ingezet. De tank kreeg de bijnaam 'Harry Hopkins' (zie kader op bladzijde 16).



Een invasie met Horsa en Hamilcar zweefvliegtuigen en Tetrarch lichte tanks.
Afbelding: Wikimedia Commons, schilderij van Terence Cuneo

Zoals gezegd, was de bepantsering van de Matilda II goed bestand tegen de Duitse tanks. De hoofdbewapening van deze tank, de tweeponder, was echter minder succesvol en werd al snel als onvoldoende gekwalificeerd. Omdat op de Matilda geen grotere toren kon worden geplaatst, werd een nieuw type infanterietank ontwikkeld. Omdat het prototype van deze Infanterietank Mark III op 14 februari 1940 (Valentijnsdag) werd afgeleverd kreeg de tank de benaming 'Valentine'. Hij ontving, om onduidelijke redenen, geen aanduiding van de Generale Staf. De Valentine was een lichter voertuig dan de Matilda II (ongeveer zeventien ton, afhankelijk van het model) en had daardoor een hogere maximumsnelheid (24 km/u). Er werden tussen 1940

en 1945 8.275 exemplaren gebouwd, waarvan 6.855 in het Verenigd Koninkrijk (VK) en 1.420 in Canada). Hiervan werden er 1.388 aan de Sovjet-Unie geleverd. Er waren diverse typen Valentine die, om de verwarring nog maar eens te vergroten, ook weer met de benaming *mark* werden aangeduid. Van de Valentine werden de Mark I t/m XI geproduceerd, plus nog een aantal subtypen. Oorspronkelijk (Mark I - VII) had de tank ook de tweeponder als hoofdbewapening. De Valentine had echter wel de mogelijkheid om een toren met een zwaardere kanon te plaatsen. De Mark VIII - X hadden een zesponder (57 mm) kanon, de Mark XI had een 75 mm kanon. De Mark III CS (*close support*) beschikte over een 76 mm houwitser. De Valentine is ingezet in Noord-Afrika, aan het Oostfront en in de strijd tegen Japan. In Noordwest-Europa is hij niet als gevechtstank gebruikt. (Wel zijn afgeleide versies ingezet, onder meer door de voorwaartse waarnemers van de artillerie).

De volgende in de serie infanterietanks was de Infanterietank Mark IV (A22) 'Churchill'. Het is overigens onduidelijk of de naam van de tank verwijst naar de Britse premier Winston Churchill of naar diens voorvader John Churchill (zie kader op bladzijde 16). Omdat de Britten eind jaren dertig verwachtten dat een oorlog tegen Duitsland zou uitdraaien op een loopgravenoorlog, gaven ze opdracht een tank te ontwikkelen op basis van de zware tanks uit de Eerste Wereldoorlog. Dit resulteerde in de A20 zware tank. Deze werd vervolgens verder doorontwikkeld tot de Churchill. Het loopwerk van deze tank doet denken aan dat van zijn voorgangers uit de Eerste Wereldoorlog. De Churchill was ongeveer veertig ton zwaar en had dezelfde maximumsnelheid als de Valentine. Ook van deze tank werden diverse typen gebouwd. De Mark I en II waren uitgerust met een tweeponder kanon, de Mark III en IV met een zesponder. De hoofdbewapening van de Mark VI en VII was een 75 mm kanon. De Mark V en VIII beschikten over een 95 mm houwitser voor het leveren van nabijsteun aan de infanterie. De Marks IX t/m XI waren opgewaardeerde versies van oudere modellen. De eerste prototypes van de Churchill werden in december 1940 afgeleverd. De serieproductie liep tussen 1941 en 1945. De totale productie bedroeg meer dan 5.600 stuks. De tank werd voor het eerst operationeel ingezet op 19 augustus 1942 tijdens de raid naar Dieppe. Daarna vond grootschalige inzet plaats op vrijwel alle oorlogstoneel, waaronder het Oostfront. Ook is een twintigtal Churchills ingezet tijdens de Koreaanse Oorlog.

De Churchill was de laatste infanterietank die operationeel is ingezet. Wel hebben de Britten nog gewerkt aan opvolgers van zowel de Valentine als de Churchill. Van deze opvolgers zijn alleen prototypes verschenen. De beoogd opvolger van de Valentine was de A38 'Valiant' (Dappere), een tank van ruim 27 ton voorzien van een zesponder of een 75 mm kanon. De A43 Black Prince (zie kader op bladzijde 16) was voorzien als opvolger van de Churchill. Dit was een ruim vijftig ton zware tank die was bewapend met zeventienponder (76,2mm) kanon en die een maximumsnelheid had van slechts achttien km/u. Een andere beoogd opvolger van de Churchill was de A33 'Excelsior' (hoger/beter), een ruim 45 ton zware tank met een 75 mm kanon.

Tot zover deze eerste aflevering. In de volgende aflevering worden de *cruiser* tanks uit de Tweede Wereldoorlog behandeld, alsmede een zware tank. Daarna staan we in die aflevering stil bij de naoorlogse Britse tanks.



Een voor de Sovjet-Unie geproduceerde Infanterietank Mark III Valentine verlaat onder grote publieke belangstelling de fabriek.
Foto: Foto Wikimedia Commons, Library of Congress



Een Valentine Mark II uit de collectie van het Imperial War Museum tentoongesteld in de Land Warfare Hall op Duxford Airfield.
Foto: Wikimedia Commons, Alan Wilson

De Churchill was de laatste infanterietank die operationeel is ingezet



Een zware aanvalstank A33 Excelsior in het Tankmuseum in Bovington.
Foto: Wikimedia Commons, Hugh Llewelyn



Een Churchill Mark III tijdens het Tankfest van 2019 in Bovington.
Foto: Wikimedia Commons, hyenaguy.adam1

Harold (Harry) Lloyd Hopkins (1890-1946) was een naaste vriend van de Amerikaanse president Franklin Delano Roosevelt. Hij was een van de architecten van de New Deal en in 1939 en 1940 was hij korte tijd minister van Handel. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hij een van de belangrijkste adviseurs van Roosevelt en stond hij mede aan de wieg van de Leen- en Pachtwet, op basis waarvan de Amerikanen grote aantallen militair materieel aan hun bondgenoten (m.n. het VK) leverden.

John Churchill (1650-1722), eerste hertog van Marlborough, eerste prins van Mindeheim, eerste graaf van Nellenburg en prins van het Heilige Roomse Rijk, was een Brits veldheer in de Spaanse Successieoorlog - tegen Frankrijk (1701-1713). Hij verloor geen enkele veldslag. Hij werd wegens zijn successen verheven tot hertog van Malborough.

Edward van Woodstock (1330 -1376), staat in de geschiedenis bekend als **de Zwarte Prins**. Hij was de oudste zoon en beoogd opvolger van koning Edward III van Engeland. Hij overleed echter voor zijn vader, die daardoor werd opgevolgd door Edwards zoon, Richard II. De Zwarte Prins was een van de bekwaamste Engelse veldheren tijdens de Honderdjarige Oorlog (1137-1453) en werd door zijn tijdgenoten beschouwd als een van de meest ridderlijke personen van zijn tijd.



Een Infanterietank Black Prince, A43 in het Tankmuseum in Bovington.
Foto: Wikimedia Commons, Morio



Lidmaatschap

De KVEO staat voor collectieve en individuele belangenbehartiging van haar leden. De vereniging kent een rayonindeling. Per rayon worden regelmatig samenhorigheidsactiviteiten georganiseerd.

Alle officieren en gelijkgestelden van de Nederlandse krijgsmacht die uitzicht willen hebben op een eerlijk en goed pensioen kunnen lid worden van de KVEO. Dus zowel de voormalige als actief-dienende officieren, onder wie reserveofficieren, maar ook partners, burgerambtenaren van Defensie en nagelaten (ex)partners van de leden.

Leden ontvangen elk kwartaal het verenigingsblad met een keur aan interessante onderwerpen.

Het lidmaatschapsgeld voor leden en begunstigers bedraagt € 30 per jaar; het jaar van aanmelding is gratis.

Lid worden?

Scan de QR-code of mail naar:
ledenadministratie@kveo.nl

Zie ook:
www.kveo.nl



Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Duitsland plaatst grote order voor lichte aanvalshelikopters

Afgelopen december heeft Duitsland een order voor 62 H145M lichte aanvalshelikopters geplaatst bij Airbus. Daarnaast heeft het land een optie voor nog twintig stuks. 57 helikopters zijn bestemd voor de Duitse landmacht en vijf voor de *special forces*. Hoewel het bedrag van de order niet is vrijgegeven, zou er meer dan € 2 miljard mee gemoeid zijn. De H145M is momenteel al in gebruik bij Servië, Cyprus en Hongarije

De H145M kan worden uitgerust met een kanon en raketten voor de bestrijding van zowel lucht- als gronddoelen. Airbus heeft al een succesvolle test uitgevoerd met een H145M die Israëlische Spike antitankraketten afvuurt. Daarnaast kan de helikopter worden voorzien van zowel elektronische zelfverdedigingssystemen als bepantsering.

Het eerste toestel zal in de loop van dit jaar worden afgeleverd. De leveringen moeten in 2028 zijn afgerond. Volgens de Bundeswehr moet de aanschaf gezien worden als interim-oplossing ter vervanging van de Tiger aanvalshelikopters. De Tigers hebben problemen met de inzetbaarheid en in mei 2023 heeft Berlijn al aangekondigd dat deze helikopter rond 2038 zal worden uitgefaseerd. Duitsland ziet dan ook af van levensverlengend onderhoud en de opwaardering tot Tiger Mark III, die Frankrijk en Spanje willen uitvoeren.

Bron: Breaking Defense



Animatie van de Cockerill i-X. Foto: John Cockerill

Amerikaanse luchtmacht verwacht nog dit jaar eerste Grey Wolfs

In januari maakte Boeing bekend dat de constructie van de eerste MH-139 Grey Wolf helikopter had voltooid en dat het toestel inmiddels was begonnen aan het uitvoeren van een testprogramma om gecertificeerd te worden. Dit toestel maakt deel uit van een beperkte initiële serie van dertien stuks, waarvoor het contract in maart 2023 is afgesloten.

De Grey Wolf is de gemilitariseerde versie van de commerciële AW139 helikopter van de Italiaanse firma Leonardo (voorheen AgustaWestland). De AW139 is een middelgrote helikopter en kan tot vijftien passagiers vervoeren. Hij beschikt over twee motoren en kan snelheden tot meer dan driehonderd km/u bereiken. Hij is in gebruik bij de strijdkrachten van een groot aantal landen waaronder de luchtmachten van Australië, Egypte, Algerije, Italië, Ierland en de Verenigde Arabische Emiraten. Ook de Kustwacht Caribisch Gebied gebruikt het toestel.

De Amerikaanse luchtmacht is van plan om zo'n tachtig MH-139 helikopters aan te schaffen ter vervanging van de 63 UH-1N Huey helikopters die nu in gebruik zijn en nog uit het Vietnam-tijdperk stammen. De luchtmacht gebruikt deze helikopters voor bewaking van installaties van nucleaire raketten en voor personenvervoer in de regio Washington.

Bronnen: Defense News, Wikipedia



Een H145M in Servische dienst. Foto: Wikimedia Commons, Srdan Popovic

Frankrijk test Cockerill i-X pantservoertuig

Afgelopen november heeft het Franse leger een uitgebreid testprogramma uitgevoerd van het Cockerill i-X pantservoertuig. De 'i' in de benaming staat voor 'interceptor'. De Cockerill i-X maakt deel uit van het VBAE-programma (Véhicule Blindé d'Aide à l'Engagement, gepantserd ondersteuningsvoertuig voor het gevecht). Dit programma is een Belgisch-Frans initiatief waaraan diverse Europese bedrijven deelnemen.

Opmerkelijk aan de Cockerill i-X is de intrekbare toren die kan worden uitgerust met een 25 of 30 mm snelvuurkanon en antitankraketten. De toren is volledig draaibaar en heeft een elevatie tussen -10° en +60°, waardoor zowel lucht-als gronddoelen kunnen worden bestreden. Het voertuig beschikt over een chassis dat speciaal is ontwikkeld voor de Parijs-Dakar rally en snelheid combineert met robuustheid. Het 4x4 voertuig heeft met een motor van 750 – 800 pk, een maximum snelheid van 200 km/u op de weg en 160 km/u in woestijnachtig terrein. Het bereik is 600 km. Het pantser van de Cockerill i-X beschermt het voertuig tegen klein-kaliberwapens en mijnexplosies tot acht kg. Het voertuig heeft *stealth* eigenschappen en is voorzien van de modernste systemen voor waarneming en ondersteuning van de besluitvorming.

Bronnen: Army Recognition, Wikipedia



De MH-139 Grey Wolf helikopter. Foto: defense.gov

Russische opmars in Afrika gaat voort

Mr. drs. C. Homan



De oorlog in Oekraïne heeft de activiteiten van Rusland in Afrika niet gestopt. Met name de Wagner Groep trekt voordeel uit de verslechterende betrekkingen van Frankrijk en andere Westerse landen met de Sahel staten. Via de geduchte Wagner Groep richt Moskou zich op landen als Mali, Burkina Faso en Niger, profiteert het van Westerse beleidsfouten, groeiend anti-Europees sentiment en langdurig falen van internationale en lokale militaire actoren om de regionale instabiliteit aan te vatten. De Sahel is intussen een broeinest geworden van Islamitische extremisten!

Instabiliteit

Hoewel de regio rijk is aan natuurlijke hulpbronnen, lijdt zij onder een geschiedenis van politieke instabiliteit, gewapende opstanden en wanbestuur. Politieke instabiliteit heeft geleid tot steeds repressievere regimes. Intussen controleren talrijke jihadistische opstandelingengroepen grote delen van de regio en vechten tegen regeringstroepen en de lokale bevolking. Zo wordt bijvoorbeeld Burkina Faso overspoeld door geweld en controleert de regering slechts zo'n 60 procent van het grondgebied.

Inmiddels zijn tegen de 3 miljoen mensen in de Sahel-regio ontheemd en zijn er meer dan 1,6 miljoen kinderen ondervoed. De oorlog van Rusland tegen Oekraïne heeft de voedselonzekerheid verder verslechterd in een regio waar klimaatverandering en oorlog de lokale landbouw bedreigen.

Sinds 2020 hebben er verscheidene militaire staatsgrepen plaatsgevonden in de regio. Twee in Burkina Faso en twee in Mali, één in Tsjad, één in Niger en één in Guinee. Het geweld van de opstandelingen eiste zijn tol van de lokale bevolking en hun benarde situatie verergerde. Daarnaast zorgden de opeenvolgende staatsgrepen er voor dat de banden met de voormalige koloniale macht Frankrijk in een neerwaartse spiraal terechtkwamen.

Dat in delen van Afrika een anti-Westerse wind waait bleek al in oktober 2022, toen veertien Afrikaanse landen zich bij de VN onthielden van stemming in de Algemene Vergadering bij een resolutie die Rusland oproep de vijandelijkheden in Oekraïne te staken.

De Franse operatie Serval in 2013, gevolgd door de operaties Barkhane en Tabuka, de VN-missie MINUSMA, de G5 Sahel Joint Force (Mali, Niger, Burkina Faso, Tsjad en Mauritanië), ECOWAS, en enkele kleine EU-missies (EUTM Mali, EUCAP Mali en EUCAP Niger), zijn niet in staat gebleken de nodige stabiliteit in de Sahel-regio te brengen. Hun activiteiten behoren, vaak tegen wil en dank en mede door hun beperkte mandaten, inmiddels grotendeels tot het verleden.

Betrokkenheid Rusland

Intussen is Rusland voortdurend bezig aan een opmars in Afrika. De Russische aanwezigheid levert goede publiciteit op die de Westerse pogingen om Rusland te isoleren aantast.

Rusland boekte het meeste succes in internationaal geïsoleerde en gestreste Sahel-staten, maar heeft moeite om door te dringen in verschillende Afrikaanse democratiëën. Niettemin heeft Moskou bewezen dat het weet hoe het voordeel kan trekken uit wanbestuur, instabiliteit en veiligheidsproblemen in Afrika.

Wagner

Moskou maakt hierbij gebruik van de Wagner Groep. Dit particuliere militaire bedrijf verleent veiligheidsdiensten, en is betrokken bij mijnbouw, handel, propaganda en beïnvloeding van operaties. De huurlingengroep behartigt gewapenderhand Ruslands militaire en economische belangen en het heeft van oorlogsmisdaden zo'n beetje haar handelsmerk gemaakt.



De Sahel is een broeinest geworden van Islamitische extremisten. Foto: hstoday.us

Sinds 2020 hebben verscheidene militaire staatsgrepen plaatsgevonden in de regio



Nederlandse patrouille in Timboektoe. De activiteiten van internationale eenheden in de Sahel behoren, vaak tegen wil en dank en mede door hun beperkte mandaten, inmiddels grotendeels tot het verleden. Foto: MinDef

Wagner is al sinds 2017 actief in de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR). Het biedt hier veiligheid voor de regering, bevordert Russische politieke en diplomatieke invloed en heeft toegang tot lucratieve mijnbouw.

Na de tweede militaire staatsgreep in Mali eind 2021 heeft Moskou dit land voorzien van een duizendkoppig contingent Wagner-huurlingen om jihadistische groeperingen te bestrijden. De veiligheidssituatie in Mali blijft echter verslechteren en de opstand breidt zich uit. Het aantal burgerslachtoffers in het land is zelfs onevenredig gestegen sinds de komst van Wagner. Zo doodden huurlingen zo'n 400 burgers in Moura.

Er is nu gewaarschuwd dat de Wagner Groep zich uitbreidt naar Tsjaad. Dit land is gelegen op een strategische positie in het centrum van de Sahel. Het land heeft relatief open grenzen met de CAR, Libië en Soedan, waar ook Russische huurlingen actief zijn.

Investeren

Wat moet er gebeuren? Allereerst moet er meer internationale aandacht zijn voor het terugdringen van de toenemende humanitaire catastrofe in de Sahel. Dat geldt tevens voor het aanpakken van het wanbestuur en het voorkomen van de verspreiding van instabiliteit naar andere delen van de regio of buurlanden.

Rusland de schuld geven van alle problemen in de Sahel heeft een begrijpelijke aantrekkingskracht. Maar het idee om rechtstreeks met Rusland in Afrika te concurreren als onderdeel van een bredere competitie verdient nader onderzoek. De belangrijkste kwestie voor de bevolking is immers het verlangen naar betere veiligheid en economische en sociale omstandigheden. De Wagner Groep kan individuele repressieve regimes helpen de macht te consolideren. Het aanpakken van de ware oorzaken van regionale instabiliteit, (wanbestuur, menselijk lijden, de verwoestende gevolgen van klimaatverandering en gewapende jihadistische groeperingen), vereist echter een fors gefinancierde, multilaterale oplossing. Militaire responses zijn onvoldoende geweest om de jihadisten te bestrijden. Dat is immers eerder een sociaal dan een militair fenomeen. De aandacht dient zich dan ook eerder te richten op problemen zoals gezondheidszorg, onderwijs, werkloosheid en infrastructuur.

Conclusie

De oorlog in Oekraïne heeft niets afgedaan aan het streven van Rusland om opportunistisch op te treden. In feite versterkt de breuk van het regime van Vladimir Poetin met het Westen de toenadering van Moskou tot verschillende delen van Afrika.

Repressieve regimes in de Sahel hebben de kans gegrepen om met Moskou samen te werken. Maar ze zullen waarschijnlijk ervaren dat Russen niet slagen in het terugkrijgen van de controle over gebieden die verloren zijn gegaan aan de opstandelingen. Tegenwicht bieden aan de Wagner Groep en Russische 'kwaadaardige invloed' door middel van het oplossen van de sociale problemen dient een prioriteit te zijn voor het Westen!



Moskou maakt in Afrika gebruik van de Wagner Groep.
Wikimedia Commons, YouTube



Wagner is al sinds 2017 actief in de Centraal Afrikaanse Republiek.
Foto: Wikimedia Commons, UNSC



Russische gevechtshelikopter in Mali. Rusland boekte het meeste succes in internationaal geïsoleerde en gestreste Sahel-staten.
Foto: Wikimedia Commons, Mohamed Dagnoko (VOA)



De breuk van het regime van Vladimir Poetin met het Westen versterkt de toenadering van Moskou tot verschillende delen van Afrika.
Foto: Wikimedia Commons, en.kremlin.ru



ONAFHANKELIJK DEFENSIE MAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Voor een krijgsmacht die ertoe doet!

De zorg voor een deugdelijke krijgsmacht was in 1912 aanleiding om de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' op te richten. De onverantwoord grote bezuinigingen van de laatste decennia tonen aan dat we ons nog steeds zorgen moeten maken, ondanks dat recent de eerste voorzichtige stappen zijn gezet om het vermogen van de krijgsmacht te repareren. De Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' zet zich daarom ook in onze tijd in voor een krijgsmacht die er toe doet!

Zij spant zich in voor een breed draagvlak voor onze krijgsmacht in de samenleving en draagt die boodschap uit naar de politiek, de industrie, de wetenschap en de media. Daarnaast toont zij zich betrokken bij uitgezonden militairen en hun relaties.

De vereniging organiseert tal van activiteiten zoals lezingen en bezoeken aan militaire locaties.

Aan de Rijksuniversiteit Groningen is namens de vereniging in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, een bijzondere leerstoel met als leeropdracht "Militaire geschiedenis, in het bijzonder de periode na de val van de Muur" ingesteld. Ook kent de KNVOL de Prins Mauritsmedaille toe aan personen of organisaties, zowel binnen als buiten de krijgsmacht, die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de krijgsmacht.

Voelt u zich betrokken bij de krijgsmacht en ondersteunt u onze doelstelling, wordt dan lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'. Meer bijzonderheden kunt u vinden op onze website: <https://onsleger.nl/>.

